

TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA INVESTITSİYA MUHITINING AHAMIYATI

Kobulov Olimjon Xurramovich

O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi Ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish dasturini shakllantirish va tahlil qilish departamenti Ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish dasturini shakllantirish va monitoring boshqarma boshlig'i.
E-mail: Olimjon.Kobulov@imv.uz

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar mamlakat iqtisodiyotiga kapital bilan bir qatorda zamonaviy texnologiyalar, boshqaruv tajribasi, yangi ishlab chiqarish usullari va xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlarini olib kiruvchi muhim moliyaviy manbalardan biridir. Shu sababli xorijiy investor uchun mamlakatda yaratilgan investitsiya muhiti kapitalni joylashtirish to'g'risidagi qarorning asosiy determinantlaridan biri hisoblanadi.

Investitsiya muhiti faqat soliq imtiyozlari yoki bojxona yengilliklari bilan cheklanmaydi. Huquqiy barqarorlik, mulk huquqining himoyasi, makroiqtisodiy barqarorlik, infratuzilma, valyuta operatsiyalarining qulayligi, malakali ishchi kuchi va davlat xizmatlarining samaradorligi investorning uzoq muddatli qarorlariga bevosita ta'sir qiladi. O'zbekistonda ham investitsiya muhitini yaxshilash, investorlarni huquqiy va axborot jihatdan qo'llab-quvvatlash hamda investitsiya loyihalarini kuzatib borish bo'yicha institutsional mexanizmlar shakllantirilmoqda¹.

Xorijiy investor mamlakat yoki hududni tanlashda kutilayotgan daromad bilan birga investitsiya risklarini ham hisobga oladi. Shu nuqtai nazardan, qulay investitsiya muhiti investorning xarajatlari va noaniqliklarini kamaytiruvchi iqtisodiy institutlar majmuasi sifatida namoyon bo'ladi.

Investitsiya muhitini quyidagi asosiy tarkibiy qismlarga ajratish mumkin:

1-jadval.

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsiya muhiti omillari

№	Investitsiya muhiti omili	Investor uchun ahamiyati
1	Huquqiy-institutsional muhit	Mulk va investitsiya huquqlarining himoyasini ta'minlaydi
2	Makroiqtisodiy barqarorlik	Uzoq muddatli investitsiya riskini kamaytiradi
3	Soliq va bojxona muhiti	Loyiha xarajatlari va rentabelligiga ta'sir qiladi
4	Infratuzilma	Ishlab chiqarish va logistika xarajatlarini belgilaydi

¹ O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. O'zbekistonning investitsiya muhitiga oid ikki muhim nashr taqdim etildi. — 2025. — URL: gov.uz/rasmiy/manbasi

5	Moliyaviy tizim	Kapitaldan foydalanish va moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi
6	Mehnat bozori	Malakali va samarali ishchi kuchini ta'minlaydi
7	Raqamlashtirish	Biznes yuritish va davlat xizmatlaridan foydalanishni tezlashtiradi
8	Bozor salohiyati	Mahsulot va xizmatlarni realizatsiya qilish imkoniyatini oshiradi

Manba: muallif tomonidan ilmiy adabiyotlar va O'zbekistonning rasmiy investitsiya siyosati materiallari asosida tuzilgan.

Mazkur omillar o'zaro chambarchas bog'liq. Masalan, soliq imtiyozlari investor uchun jozibador bo'lishi mumkin, biroq elektr energiyasi, transport yoki logistika infratuzilmasi yetarli bo'lmasa, ushbu imtiyozlarning investitsiya qaroriga ta'siri kamayadi. Aksincha, barqaror huquqiy muhit, yaxshi infratuzilma va malakali kadrlar mavjud bo'lsa, investor uchun qo'shimcha rag'batlarning samarasi yanada yuqori bo'ladi.

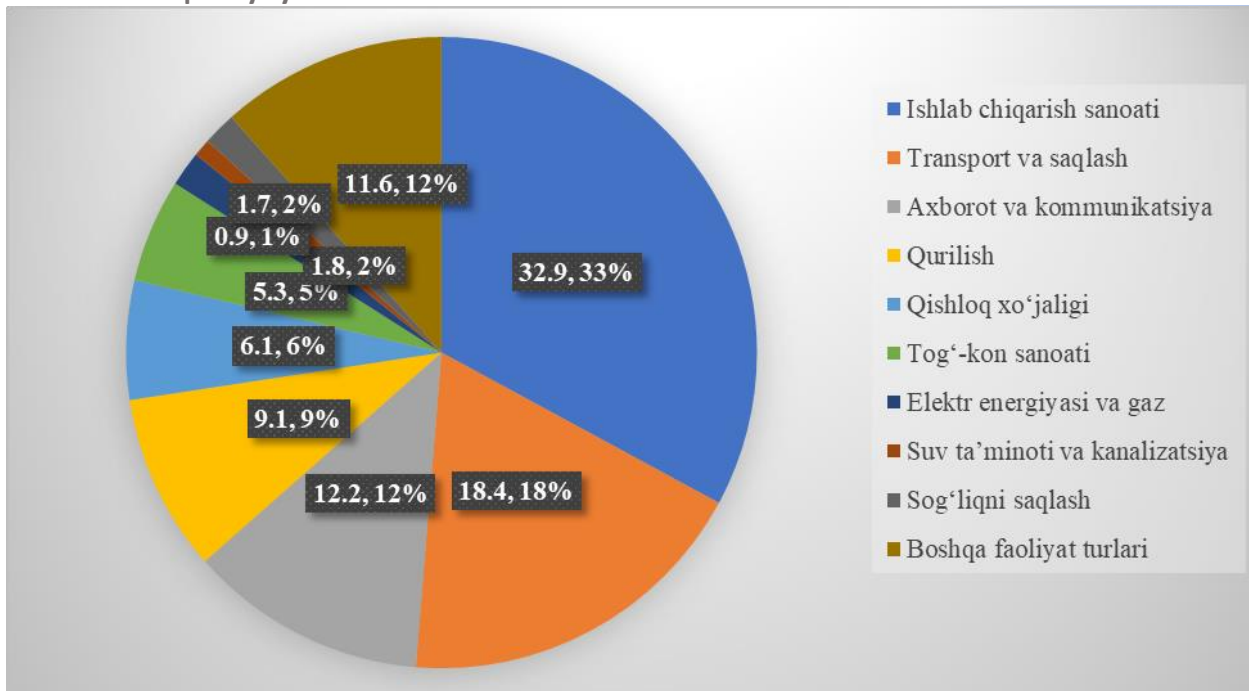
O'zbekistonning investitsiya muhitini takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar xorijiy kapital oqimining kengayishiga xizmat qilmoqda. 2025-yil yanvar–sentabr oylarida mamlakatga jami **34,5 mlrd AQSh dollari** miqdorida xorijiy investitsiya va kreditlar jalb etilgan. Shundan **24,9 mlrd AQSh dollari** yangi asosiy fondlarni yaratishga, ya'ni asosiy kapitalga yo'naltirilgan.

Ayniqsa, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmining o'sishi investorlarning mamlakat iqtisodiyotiga uzoq muddatli qiziqishini ifodalovchi muhim ko'rsatkichdir. 2025-yilning dastlabki to'qqiz oyida asosiy kapitalga yo'naltirilgan xorijiy investitsiyalar tarkibida TTXI hajmi **183,3 trln so'mni** tashkil etgan.

Bu ko'rsatkich xorijiy kapitalning O'zbekiston iqtisodiyotidagi roli ortib borayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, investitsiyalar hajmining o'sishi bilan bir qatorda ularning hududiy va tarmoq tarkibi ham muhim ahamiyatga ega.

2025-yil yanvar–sentabr oylarida xorijiy investitsiya va kreditlarning asosiy kapitalga yo'naltirilgan qismi iqtisodiyotning bir nechta muhim tarmoqlarida jamlangan². Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, ushbu investitsiyalarning 32,9 foizi ishlab chiqarish sanoatiga, 18,4 foizi transport va saqlashga, 12,2 foizi axborot va kommunikatsiya sohasiga, 9,1 foizi qurilishga yo'naltirilgan.

² O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi huzuridagi Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligi. Vazifalar va funksiyalar. — 2025.

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

1-rasm. 2025-yil yanvar–sentabr oylarida xorijiy investitsiya va kreditlarning ayrim tarmoqlar bo'yicha taqsimlanishi.

Rasmdan ko'rinadiki, xorijiy kapitalning katta qismi ishlab chiqarish sanoatiga yo'naltirilmoqda. Bu investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini kuchaytirish imkonini beradi, chunki ishlab chiqarish loyihalari yangi ish o'rinlari yaratish, texnologiyalar transferini ta'minlash va eksport salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya, transport-logistika va qayta ishlash sanoatiga investitsiyalarning yuqori ulushi O'zbekiston investitsiya muhitining tobora diversifikatsiyalanayotganini ko'rsatadi.

Tahlillar asosida O'zbekistonda TTXIni yanada ko'paytirish uchun quyidagi yo'nalishlarni ustuvor deb hisoblash mumkin:

Birinchidan, investorlarga beriladigan imtiyozlarni faqat investitsiya hajmiga emas, balki yaratiladigan ish o'rinlari, eksport hajmi, texnologiya transferi va mahalliy lashtirish darajasiga bog'lash lozim.

Ikkinchidan, hududlarning investitsiya muhitini alohida baholash va hududlar o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirish uchun differensial investitsiya siyosatini kuchaytirish zarur.

Uchinchidan, xorijiy investor uchun barcha asosiy xizmatlarni yagona raqamli platformaga birlashtirish maqsadga muvofiq. Investor yer, infratuzilma, soliq, bojxona, litsenziya va loyiha imkoniyatlari haqidagi ma'lumotlarni bir joydan olishi kerak.

To'rtinchidan, investitsiya loyihalari amalga oshirilgandan keyin ham investor bilan ishlash mexanizmini kuchaytirish lozim. Chunki mavjud investorning faoliyatini kengaytirishi yangi investorni jalb qilishdan kam ahamiyatli emas.

Beshinchidan, investitsiya loyihalarini mahalliy korxonalar bilan kooperatsiyaga bog'lash orqali xorijiy kapitalning ichki iqtisodiyotga multiplikativ ta'sirini oshirish zarur.

Oltinchidan, infratuzilma, energetika va logistika loyihalarida davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish orqali investor uchun zarur shart-sharoitlarni oldindan yaratish maqsadga muvofiq.

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsiya muhiti hal qiluvchi ahamiyatga ega. Xorijiy investor uchun kapitalni joylashtirish qarori faqat kutilayotgan daromadga emas, balki huquqiy, institutsional, infratuzilmaviy va makroiqtisodiy risklarga ham bog'liq.

O'zbekistonda 2025-yil yanvar–sentabr oylarida 34,5 mlrd AQSh dollari miqdorida xorijiy investitsiya va kreditlarning jalb etilgani, shundan 24,9 mlrd dollari asosiy kapitalga yo'naltirilgani mamlakatning xorijiy kapital uchun jozibadorligi ortib borayotganini ko'rsatadi³. Shu bilan birga, investitsiyalarning hududlar bo'yicha sezilarli farqlanishi investitsiya muhitini hududiy darajada takomillashtirish zarurligini ko'rsatmoqda.

Shunday qilib, kelgusida investitsiya siyosatining asosiy e'tibori faqat xorijiy kapital hajmini oshirishga emas, balki barqaror, uzoq muddatli va yuqori qo'shilgan qiymat yaratadigan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishga qaratilishi lozim. Buning uchun huquqiy kafolatlarni mustahkamlash, infratuzilmani rivojlantirish, malakali kadrlar tayyorlash, raqamli xizmatlarni kengaytirish va investorlar bilan doimiy ishlash tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. O'zbekistonning investitsiya muhitiga oid ikki muhim nashr taqdim etildi. — 2025.
2. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi huzuridagi Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligi. Vazifalar va funksiyalar. — 2025.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Mamlakatimizga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishni rag'batlantirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-97-son Farmoni. — 23.06.2025.
4. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Fixed Capital Investments in the Republic of Uzbekistan. Press release. — 21.10.2025.
5. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi huzuridagi Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligi. 2025-yil yakunlari: Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligi faoliyati natijalari. — 05.01.2026.

³ O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi huzuridagi Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligi. 2025-yil yakunlari: Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligi faoliyati natijalari. — 05.01.2026.